GLOBAL MEDIANING JAMIYATDAGI AHAMIYATI

Asrorova Zuhra Sarvar qizi
Jizzax Davlat Pedagogika Universiteti tayanch doktoranti
Saidmirzayeva Dilnoza Bakdurdiyevna
Jizzax politexnika insituti assistenti

Annotatsiya: *Media makonidagi xalqaro raqobat demokratiyaning tamal toshi sifatida erkin va mustaqil matbuot muhimligini ta'kidlaydi. Raqamli asr misli ko'rilmagan qiyinchiliklarni keltirib chiqargan bo'lsa-da, chegaralar bo'ylab hamkorlik va muloqot qilish imkoniyatlarini ham taqdim etadi. Shaffoflik, hisobdorlik va haqiqatga sodiqlikni rag'batlantirish orqali biz global media landshafti xabardor nutq va ijobiy ijtimoiy o'zgarishlar uchun kuch bo'lib qolishini ta'minlashimiz mumkin.*

Kalit so'zlar: *media makon, globallashuv, internet, mediasavodxonlik, OAV.*

O'zaro bog'langan bugungi dunyoda media makon chegaradan oshib, xalqaro raqobatning jang maydoniga va global miqyosda axborot tarqatish kanaliga aylandi. Raqamli texnologiyalar va internetning yuksalishi yangiliklar va kontentni ishlab chiqarish, iste'mol qilish va almashish usullarini inqilob qildi, bu esa an'anaviy chegaralar endi axborot oqimini cheklamaydigan landshaftga olib keldi.

Ushbu o'zgarishlarning zamirida tomoshabinlar e'tibori va ta'siri uchun kurashayotgan ommaviy axborot vositalari o'rtasidagi kuchli raqobat yotadi. Milliy teleradiokompaniyalar va gazetalar o'z chegaralarida yangiliklarni etkazib berishda monopoliyaga harakat qilayapti. Bugungi

kunda tashkil etilgan media konglomeratlari dunyo bo‘ylab rivojlanayotgan raqamli platformalar va mustaqil jurnalistlar bilan raqobatlashmoqda. Ijtimoiy media tarmoqlarining kengayishi media makonini yanada demokratlashtirib, internetga ulangan har bir kishiga kontent yaratish va tarqatishda ishtirok etish imkonini berdi.

Ushbu shiddatli raqobat axborot oqimiga ham ijobiy, ham salbiy ta'sir ko‘rsatadi. Bir tomondan, bu innovatsiyalar va xilma-xillikni qo‘llab-quvvatlaydi, bu esa avval an'anaviy media ishlab chiqaruvchilar tomonidan chetga surilgan yangi ovozlar va istiqbollarning paydo bo‘lishiga imkon beradi. Insonlar endi global voqealarga turlicha qarashlarni taklif qiluvchi, ularga ko‘proq ongli qarorlar qabul qilish va asosiy rivoyatlarga qarshi chiqish imkoniyatini beruvchi juda ko‘p manbalardan foydalanish imkoniyatiga ega.

Biroq, bu tanganing ikkinchi tomoni - bu ma'lumotlarning Internetda tarqalishi tezligi va miqyosi bilan kuchaygan noto‘g‘ri ma'lumotlar va dezinformatsiyalarning ko‘payishi. Tahririyat nazorati bo‘lmasa, noto‘g‘ri yoki chalg‘ituvchi kontent osongina diqqatni jalb qilishi, chalkashliklarni keltirib chiqarishi va ommaviy axborot vositalariga ishonchni susaytirishi mumkin. "Soxta yangiliklar" fenomeni raqamli asrda jiddiy muammoga aylandi, zararli aktyorlar jamoatchilik fikrini manipulyatsiya qilish va o‘z kun tartibini ilgari surish uchun onlayn platformalar ochiqligidan foydalanadi.

Bundan tashqari, ommaviy axborot vositalarining global tabiati axborotni geosiyosiy maqsadlarda qurollantirish mumkinligini anglatadi. Davlat tomonidan homiylik qilinadigan ommaviy axborot vositalari va siyosiy aktyorlar ko‘pincha ichki va xalqaro miqyosda tushunchalarni shakllantirishga qaratilgan targ‘ibot kampaniyalarida qatnashadilar. Noto‘g‘ri ma'lumotlarning tarqalishi mojarolar va hokimiyat uchun kurashda ta'sir o‘tkazish vositasi sifatida ishlatilishi mumkin, bu esa tobora ko‘payib borayotgan axborot ekotizimida haqiqatni fantastikadan ajratish sa'y-harakatlarini yanada murakkablashtiradi.

Ushbu muammolarga javoban, aholi o‘rtasida mediasavodxonlik va tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirish bo‘yicha ishlar olib borilmoqda. Odamlarni manbalarni qanday baholash, ma'lumotni tekshirish va noto‘g‘rilikni aniqlash bo‘yicha o‘rgatish murakkab media landshaftini boshqarish va manipulyatsiyadan himoya qilishda juda muhimdir. Bundan tashqari, platformalar va tartibga soluvchilar noto‘g‘ri ma'lumotlarning tarqalishiga qarshi kurash choralarini, jumladan faktlarni tekshirish tashabbuslari, algoritmik tuzatishlar va kontentni moderatsiya qilish siyosatlarini amalga oshirmoqda.

Pirovardida, media makonidagi xalqaro raqobat demokratiyaning tamal toshi sifatida erkin va mustaqil matbuot muhimligini ta’kidlaydi. Raqamli asr misli ko‘rilmagan qiyinchiliklarni keltirib chiqargan bo‘lsada, chegaralar bo‘ylab hamkorlik va muloqot qilish imkoniyatlarini ham taqdim etadi. Shaffoflik, hisobdorlik va haqiqatga sodiqlikni rag‘batlantirish orqali biz global media landshafti xabardor nutq va ijobiy ijtimoiy o‘zgarishlar uchun kuch bo‘lib qolishini ta'minlashimiz mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Farruxjon Daliyev/ Ijtimoiy boshqaruv jurnali/O‘zbekistonda ijtimoiy medianing rivojlanish tendensiyalari, 04.04.2023.

2. Nurmuhammad Duisenov/ Jamiyat taraqqiyotida axboriy madaniyat, axborot resurslarining o‘rni, 2021-yil fevral.

3. Hamdamjonov Mirshoir Mirzohidjon o‘g‘li/ Yoshlar ongida virtuallashuv sabablari va omillari/ Talqin va tadqiqotlar respublika ilmiy-amaliy jurnali-11, 2022.

4. Jiayi Xiong, Xiuyu LinXiuyu, LiZhirong ChenZhirong, ChenJiayi Xiong/ Design strategies for VR science and education games from an embodied cognition perspective: a literature-based meta-analysis/ Systematic review article, Front. Psychol., 08 January 2024, Sec. Educational Psychology, Volume 14 - 2023

5. José M. Cuenca López, Myriam J. Martín Cáceres/ Virtual games in social science education/ Computers & Education, Volume 55, Issue 3, November 2010, Pages 1336-1345